

KORTE MEDEDELINGEN

GEDEPUTEERDE FRIEDA BREPOELS (BELGISCHE PROVINCIE LIMBURG) REIKT DERDE PROVINCIALE NATUUR- EN MILIEUPRIJS UIT!

Op vrijdag 27 november waren heel wat vertegenwoordigers van de (Belgisch-)Limburgse natuur- en milieusector verzameld in het Provinciehuis te Hasselt voor de uitreiking van de derde Provinciale Natuur- en Milieuprijs door gedeputeerde Frieda Brepoels. Door een deskundige jury werden diverse kandidaten voorgedragen, waarna de Bestendige Deputatie besliste om de prijs toe te kennen aan Jan Gabriëls, omwille van zijn rol in het natuuronderzoek in de Belgische provincie Limburg.

In april '96 besliste de Provincieraad van Belgisch Limburg om een Provinciale Natuur- en Milieuprijs in te stellen. Sindsdien wordt de prijs jaarlijks toegekend aan personen die zich ingezet hebben voor het behoud, de ontwikkeling of het onderzoek van de (Belgisch-) Limburgse natuur of die bijzondere inspanningen leveren of geleverd hebben ter

bevordering van het leefmilieu in onze provincie.

Het is moeilijk om de verdiensten van verschillende mensen met verschillende achtergronden en jobs, maar ook met verschillende actieterrainen binnen de natuur- en milieusector met elkaar te vergelijken, maar de jury is er toch in geslaagd een laureaat naar voren te schuiven.

De Provinciale Natuur- en Milieuprijs '98 werd toegekend aan Jan Gabriëls, vooral omwille van zijn rol binnen het natuuronderzoek in onze provincie. Hij is bij velen echter beter bekend als dé prominente vogelkenner van Belgisch Limburg, als natuurbeschermer en dierenliefhebber in hart en nieren.

In de natuursector is Jan Gabriëls een duizendpoot. Naast zijn job als leraar biologie, werkte hij vanaf 1972 op LISEC als onderzoeker. Hij was en is nog steeds actief in heel wat natuurverenigingen, zowel plaatselijke, als provinciale en nationale, waar hij gewaardeerd wordt omwille van zijn verenigingsengagement en zijn veelzijdigheid. Daarnaast

maakt hij ook deel uit van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud, waar hij voor Belgisch Limburg een belangrijke rol speelt als adviseur van het Vlaamse natuurbeleid.

Het meeste belang hecht Jan Gabriëls een duizendpoot. Naast zijn job als leraar biologie, werkte hij vanaf 1972 op LISEC als onderzoeker. Hij was en is nog steeds actief in heel wat natuurverenigingen, zowel plaatselijke, als provinciale en nationale, waar hij gewaardeerd wordt omwille van zijn verenigingsengagement en zijn veelzijdigheid. Daarnaast maakt hij ook deel uit van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud, waar hij voor Limburg een belangrijke rol speelt als adviseur van het Vlaams natuurbeleid.

Het meeste belang hecht Jan Gabriëls aan zijn vogelonderzoek. Al op jonge leeftijd kreeg hij de vogel-microbe te pakken, die jaren later zou resulteren in de uitgave van de eerste verspreidingsatlas van de Limburgse vogels. In de jaren zeventig ronselde hij namelijk alle vogelliefhebbers samen om aan één groot provinciaal onderzoeksproject te werken.

REACTIES VAN LEZERS

MEERSSENERHEI

Bij het lezen van het artikel "Een vegetatiereconstructie van de Meerssenerhei" van H. Hillegers uit het Maandblad van december 1998, viel mij een kleine incorrectheid op.

In het tekstdeel "Het Violion; het heideschraalland" wordt gemeld dat naast *Wolverlei* (*Arnica montana*) ook Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris*) een kensoort is van het verbond Violion caninae. Dit moet echter zijn Heidekartelblad (*Pedicularis sylvatica*), zoals wel juist staat vermeld in Tabel 1: Verbondkensoorten van de Meerssenerhei.

Sander Ijzerman

LIMBURG: KWALITEITSREGIO

In het artikel van Torben Mulder in het Maandblad van december 1998, jaargang 87, zijn mij een aantal ideeën opgevallen, waarover ik een andere - of een aanvullende mening heb.

Overigens ben ik het overwegend met zijn artikel ten volle eens.

Schrijver is van mening, dat mede als gevolg van

de Flora en Faunawet er in de toekomst meer wild te zien zal zijn. Gelukkig trekt ook hij dit meteen in twiifel en is hij met mij van mening, dat er wellicht meerdere maatregel nodig zijn om het meer zien van wild te bewerkstelligen. In de ogen van een practicus, zoals ikzelf ben, zal de FF-wet dit zeker niet bewerkstelligen. Eerder minder. De oorzaak ligt meer in een verdere achteruitgang van wisselende cultuuren natuurlandschappen. Natuurgebieden bieden weinig tot geen voedsel. Jaarrondbegrazing is zelfs in grotere aaneengesloten natuurgebieden vaak moeilijk te realiseren voor gecultiveerde grote grazers. Grotere aaneengesloten natuurgebieden herbergen veel minder wild dan afwisselende landschapstypen.

Landbouwproducten bieden het wild voedsel, dat gemakkelijk bereikbaar is. De wilddichtheid en de kans om wild te zien is in die gebieden vele malen groter. Daarom ondervindt de boer in voortdurende mate schade van wild. De mate van bedrijfsrisico is niet concreet omschreven, maar het enkele feit is er wel.

Habitats/territoria voor wildsoorten in puur natuurgebieden zijn vanwege het voedselaan-

bod relatief groot en daarmee is de wilddichtheid klein. Dus ook minder kans om deze te zien. Uitwisseling van soortgenoten in cultuurlandschappen is nagenoeg altijd voor de instandhouding van de populatie noodzakelijk. Op zichzelf vormen de natuurterreinen geen voldoende biotoop voor de instandhouding van een kansrijke populatie. Het volledig natuurlijk in stand houden van vegetatie en wild is in Nederland niet meer mogelijk. Niet beheersbare invloeden zoals stikstofdeposities als gevolg van recreatiedruk en verkeersintensiteiten zijn voorbeelden van invloedssferen die onherroepelijk gevolgen hebben voor de levensruimte van dieren. We kunnen boven natuurterreinen geen paraplu zetten, maar ook geen damwandprofiel met lekdichte vloer. De mens uit natuurgebieden weren is al helemaal uit den boze. Beheer blijft dus gewoon noodzakelijk. Bij dit beheer kunnen we veel of weinig sturen. Dit is al naar gelang de doelstelling.

Ik kan mij voorstellen, dat het zien van wild in belangrijke mate het recreatieve karakter van een gebied verhoogd en daarmee ook het draagvlak voor natuur- en wildbeheer.

Ik kan mij de situatie van ongeveer 20 jaar geleden nog goed voor de geest halen, dat er in een bepaald gebied sedert enkele jaren ree-wild voorkwam. De reeën stonden in het voorjaar regelmatig op aangrenzende graan-akkers om te laveien. Op zaterdag- en zondagavonden trof ik dan vaker 5 tot 10 auto's aan van dorpsgenoten of stedelingen die vanuit de auto naar deze sprong reeën kwamen kijken. Ook kan ik mij de tijd nog heel goed herinneren, dat ik slechts 1 vos te zien kreeg in een tijdsbestek van 3 tot 5 jaren. Het zien of speuren van een vos was een zeldzaamheid. Nu zie ik vaker 5 tot 6 vossen per maand en zie ik meer sporen van vossen dan van andere bodembroedende vogels en zoogdieren, lager in rangorde. Daarmee bedoel ik o.a. wulpen, Kieviten, patrijzen, kwartels etc. Voorts valt het mij op, dat ik steeds meer uitheemse diersoorten zie zoals beverratten en nijlganzen.

De laatste jaren is een natuurbeheer geïntroduceerd dat niet afgestemd is op het zien van wildsoorten. Indien een diersoort aan de hand van waarnemingen of van prenten of uitwerpselen wordt geïnventariseerd dan is men vaak al tevreden. Of een recreant ook deze dieren kan waarnemen wordt in het geheel niet bij het beheer afgewogen. Het enkele feit, dat de betreffende diersoort er nog is, is kennelijk belangrijker.

Ik ben er van overtuigd, dat de nieuwe Flora- en Faunawet geen bijdrage zal leveren aan het zien van meer wild. Dat is uitsluitend afhanke-

lijk van de wilddichtheid, die afhankelijk is van het te voeren vegetatiebeheer. Het streven naar een natuurlijke instandhouding zoals de Flora- en Faunawet met een uitgebreid vergunningstelsel beoogt zal daar geen enkele bijdrage aan leveren. Deze wet zal eerder tot meer frustraties aanleiding geven tussen boeren en natuurbeheerders (incl. wildbeheerders). En die hebben elkaar voor goed beheer van onze buitenruimte juist nodig. Jammer genoeg wordt dit door onze maatschappij niet begrepen.

Schrijver stelt voorts, dat ook in bossen van particulieren evenals in die van natuurbeschermers nog een grote mate van natuurkwaliteitsverhoging mogelijk is. Dit is juist maar is om financieel economische redenen zeker voor particulieren niet haalbaar. De geldelijke bijdrage, die particulieren boseigenaren krijgen, is ten opzichte van de bijdrage voor natuurbeherende instanties maar een schijntje. Hopelijk zal hier het nieuwe programmabeheer natuurterreinen verandering in brengen, doch dan zal ook de provincie zich op korte termijn van haar taak moeten kwijten om tot gebiedsaanwijzing van natuurterreinen te komen. Wat ik hier mis is een gedegen monitoring van de huidige- en de potentiële kwaliteiten en vervolgens van de bereikte resultaten van een gebied op basis van referentiegegevens. Welke zijn de werkelijk bereikte resultaten van de inmiddels al jarenlang betaalde gelden in het kader van de Relatienota voor beheers- en re-

servaatsgebieden?? Ik denk, dat ook de Nederlandse belastingbetaler hiervan op de hoogte gesteld mag worden.

Het wild zwijn staat weliswaar op de rode lijst van bedreigde diersoorten, maar is ook in Limburg nog nadrukkelijk aanwezig en levert regelmatig discussiestof op.

Ik juich alle redelijk kansrijke projecten toe, die een bijdrage kunnen leveren aan natuurontwikkeling binnen het lagere Roerdal. Herstel van een beverbiootop al dan niet in combinatie met het herstellen/uitbreiden van een otterpopulatie acht ik zeer wel mogelijk. In het lagere Roerdal is meer natuurontwikkeling mogelijk dan een grotere eenheid bos in de omgeving van een nieuw aan te leggen bedrijventerpark.

Zijn stelling, dat we de toenemende recreatie dan maar op de koop toe moeten nemen vat ik letterlijk op. Deze toenemende recreatiedruk is een economisch goed, dat we subtiel moeten omarmen opdat dit voldoende geld oplevert om de natuurontwikkeling nog verder uit te breiden en te behouden. Daar is immers geld voor nodig en dat zullen we toch op de een of andere manier moeten verdienen en "effectief" besteden. Wild zien vergroot het draagvlak voor natuur- en wildbeheer en daarmee de kansen voor onze doelstelling i.c. de instandhouding van natuur in ons steeds drukker landje.

Math van Bommel, wildbeheerder

BOEKBESPREKINGEN

DE PREHISTORISCHE VUURSTEENMIJNEN VAN RYCKHOLT-ST. GEERTUID

De prehistorische Vuursteenmijnen van Ryckholt-St. Geertuid, geschreven door de leden van de Werkgroep Prehistorische Vuursteenmijnbouw en uitgegeven door de Nederlandse Geologische Vereniging, afdeling Limburg. ISBN 90-8001523-4-X, Maastricht 1998. Prijs: fl. 35,- (incl. porto) op giro 3157341 ten name van de penningmeester van de NGV, afd. Limburg, Molenberg 10 6191 KM Beek.

Dit rijk geïllustreerde boek is een verzameling van wel 40 opstellen rond het thema van de inmiddels heel bekende vuursteen mijnen van Ryckholt. De schrijvers daarvan zijn ofwel bekende Limburgers die indertijd direct betrokken waren bij de opgravingen zoals de gebroeders Werner en Sjeuf Felder, Jan Nillesen, Jo Willems, Frans Kraaijenhagen, Frans Engelen, Cor Rademakers en Peter Bosch, ofwel hebben beroepshalve te maken met het onderwerp zoals professor Waterbolk en

professor Clason, beide verbonden aan de Groningse universiteit, en Majorie de Grooth verbonden aan het Bonnefantenmuseum in Maastricht. Geschreven door man of vrouw, professional of amateur, hoofd- of handwerker; elk opstel garandeert een grote mate van inhoudelijke variatie in dit boek. Niettemin zijn die opstellen op een logische manier geordend: naast enkele prologen, wordt eerst het werkveld geschetst. Vervolgens komen aan bod: de onderzoekers van vóór 1964, de opgravingscampagne van 1964-1972, smeuge verhalen daarvan, de context van geologie en geografie, het materiaal, vuursteen, en de vondsten. Het boek wordt afgesloten door opstellen over de gebruikte meetmethodes, dateringen, literatuuroverzicht en bijlagen.

Tussen de regels door lees en proef je het aanstekelijk enthousiasme van de werkgroep, hun toelozende inzet en werklust, de kameraadschap van de "koelpieten" onderling en het is, maar dan achteraf gezien, ongelooflijk wat er daardoor bereikt is: een internationaal befaamde opgraving uit de prehistorie die dank zij een ongebruikelijke opgra-

vingstechniek, toegankelijk is gebleven, sterker nog: toegankelijk moet blijven. Plannen voor een bezoekerscentrum in de directe omgeving met blijvende mogelijkheden om de mijngangen te bezoeken, zijn in de maak.

Kortom, een boek met een gevarieerde inhoud met honderden illustraties, waarvan er minstens 20 in kleur, over een onderwerp waarvan maar relatief weinig mensen in Limburg beseffen hoe belangrijk deze opgraving internationaal gezien voor Limburg is. En dat voor een lachwekkende prijs van 35 gulden. Jammer dat het al Sinterklaas is geweest.

Rest mij nog uitdrukkelijk te vermelden dat ik bij deze de Nederlandse Geologische Vereniging en de "koelpieten" van Ryckholt proficiat mag wensen met deze uitgave die laat zien wat teamverband, enthousiasme, doorzettingsvermogen van een kleine groep mensen kan opleveren. Daar ben ik werkelijk jaloers op....

Henk Hillegers